

Oostenrijk en de EG

Onlangs heeft het Oostenrijkse parlement besloten een aanvraag voor het lidmaatschap van de Europese Gemeenschappen in Brussel te deponeren. Het typisch Oostenrijkse beleid, zoals dat in de jaren zeventig en tachtig werd gevoerd, moet onder druk van 'Europa 1992' vaarwel worden gezegd. Dit austro-keynesianisme was als gevolg van interne problemen toch al aan herziening toe, maar de Europese integratiepogingen hebben dit proces versneld. Tot het tijdstip van volledige toetreding in het midden van de jaren negentig zal Oostenrijk deel blijven uitmaken van de Europese Vrijhandels Associatie, die zich evenzo zal moeten aanpassen aan de ontwikkelingen in de EG.

DRS. F.J. BURINK*

Lange tijd was Oostenrijk het toonbeeld van een klein, maar economisch succesvol land. Met name tot in het begin van de jaren tachtig slaagde het zogeheten austro-keynesiaanse beleid er in om de werkloosheid in Oostenrijk relatief laag te houden. Bovendien wist men ook de inflatie in de hand te houden en een naar Westeuropese maatstaven redelijke economische groei te handhaven. In figuur 1 en 2 is met behulp van de bekende OESO-diamanten voor een aantal macro-economische variabelen een vergelijking gemaakt tussen Oostenrijk en de Europese landen van de OESO voor de perioden 1973-1979 en 1980-1988.

Aan een voortgezette toepassing van het Oostenrijkse model is nu echter een einde gekomen. Enerzijds zijn er de intern-economische belemmeringen die Oostenrijk lange tijd heeft kunnen veronachtzamen. Anderzijds is er de externe druk die vooral wordt veroorzaakt door de pogingen van de Europese Gemeenschap om na 1992 een interne markt te creëren en de gevolgen daarvan voor de kleinere niet-EG-landen.

In dit artikel zal allereerst worden ingegaan op de kenmerken van de austro-keynesiaanse beleidspraktijk en de 'revolutie' die zich hierin sinds twee jaar heeft voltrokken. Daarna komen de externe uitdagingen voor Oostenrijk en de andere EVA-landen aan de orde. Van belang hierbij is dat Oostenrijk pas op zijn vroegst in het midden van het volgende decennium lid van de EG kan worden en dat het land in elk geval tot die tijd volledig zijn rol in de EVA zal blijven meespelen. Ten slotte zal kort worden ingegaan op een van de struikelblokken op weg naar een Oostenrijks lidmaatschap van de EG: de politieke status van neutraliteit die het land wil handhaven.

Austro-keynesianisme

In zijn theoretische uitwerking moet het austro-keynesianisme primair worden gezien als een concept voor economische hervorming. Het marktmechanisme wordt geacht onvoldoende capaciteiten te bezitten om decentrale beslissingen te coördineren als gevolg van:

– het beperkte allocatievermogen van het prijsmechanisme (buiten de ideale evenwichtstoestand geven indivi-

dueel vastgestelde prijzen onvoldoende informatie); en
– de instabiliteit en de externe effecten van particuliere investeringsbeslissingen.

Het coördinatieprobleem moet evenwel niet door centrale planning worden opgelost, maar door een vergroting van de participatiemogelijkheden van hen die door economische beslissingen worden getroffen¹. Dit concept vertoont overeenkomsten met de theorie van de indicatieve planning². Hier zal echter niet worden ingegaan op de theorie van het austro-keynesianisme, maar op de verschijningsvorm in de praktijk, dat wil zeggen een bepaalde 'unieke' combinatie van monetaire, begrotings- en inkomenspolitieke instrumenten. Dit beleid is kort te karakteriseren als "ein differenziertes öffentliches Nachfragemanagement – über Arbeitsmarkt- und Investitionsförderung usw. –, flankengedeckt durch Hartwährungspolitik zur Inflationsabwehr, Beschäftigungsstützung im verstaatlichten Sektor und sozialpartnerschaftliche Absprachen in der Einkommenspolitik"³.

Het monetaire beleid is volledig gestoeld op handhaving van 'de harde schilling'. Sinds 1982 betekent dit dat een bijna vaste pariteit met de Duitse mark, de munt van de belangrijkste handelspartner, wordt aangehouden: de maximale afwijking bedroeg in die periode slechts 1/4 procentpunt. Door de succesvolle Duitse inflatiebestrijding gedurende langere tijd werd ook Oostenrijk een monetaire discipline opgelegd, waardoor de inflatie en de inflatieverwachtingen laag konden worden gehouden. Dit resultaat woog voor de Oostenrijkers op tegen het opgeven van de beleidssoevereiniteit op monetair gebied.

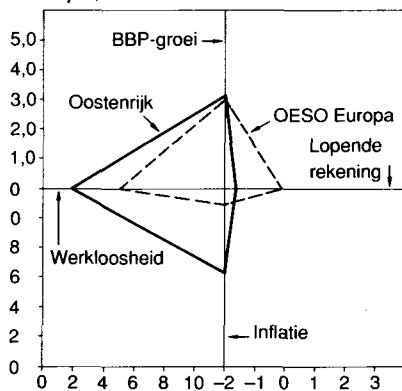
* De auteur is werkzaam als staats econoom op de Afdeling Economisch Onderzoek van de Algemene Bank Nederland. Het artikel is op persoonlijke titel geschreven.

1. H. Ostleitner, Zu den Grundlagen der wirtschaftspolitischen Konzeption der Sozialistischen Partei Österreichs (SPÖ), in: H. Abele, E. Nowotny, S. Schleicher, G. Winckler (red.), *Handbuch der österreichischen Wirtschaftspolitik*, Wenen, 1982, blz. 133-142.

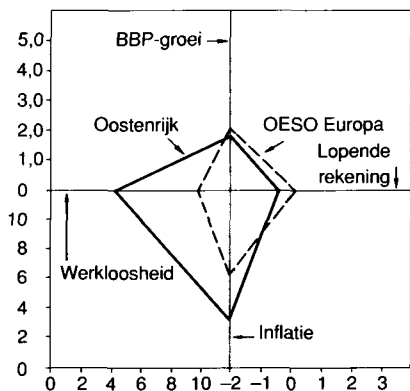
2. Zie bij voorbeeld over de theorie van de indicatieve planning: J. Groenewegen, *Planning in een markteconomie, indicatieve planning, industriebeleid en de rol van de publieke onderneming in Frankrijk in de periode 1981-1986*, Delft, 1989, hoofdstuk 2.

3. B. Genser, R. Holzmann, A. van der Bellen, *Die öffentlichen Finanzen*, in: H. Abele e. a., op.cit, blz. 185.

Figuur 1. Relatieve economische prestaties van Oostenrijk en OESO-Europa, 1973-1979

Figuur 2. Idem, 1980-1987

Bron: OESO, WIFO.

Opmerking: Naarmate een variabele verder van de oorsprong ligt is de economische prestatie 'beter'. Ceteris paribus is dan een diamant met een grotere oppervlakte teken van een relatief betere economische prestatie.

Het begrotingsbeleid is volledig ingezet om de werkgelegenheidsdoelstelling te bereiken⁴. Allereerst werden en worden omvangrijke overheidsmiddelen gebruikt voor investeringsbevordering. Indirect vooral via de mogelijkheden van versnelde afschrijvingen ('de investeringszweep'), direct door middel van investeringssubsidies – vooral voor de landbouw – en rentesubsidies.

In de tweede plaats werd de omvangrijke sector van de industriële staatsondernemingen aangezet en gesteund om de werkgelegenheid daar tot elke prijs veilig te stellen. Daarnaast werden exportsubsidies gebruikt, met name om de uitvoer naar Oost-Europa en de OPEC-landen te bevorderen.

Ten derde werd het arbeidsaanbod in de hand gehouden door al in een vroeg stadium de pensioengerechtigde leeftijd voor mannen te verlagen naar 60 en voor vrouwen naar 50 jaar. Talrijke andere wetten en regels hadden ook duidelijke budgettaire consequenties. De opeenvolgende Oostenrijkse regeringen trachtten de oplopende tekorten vooral te bestrijden via belastingverhogingen.

De derde poot onder de austro-keynesiaanse praktijk wordt gevormd door het systeem van de Wirtschaftsfonds- und Sozialpartnerschaft. (Oorspronkelijk hebben de Nederlandse Stichting van de Arbeid en de SER daarbij als voorbeeld gediend.) De relatief lage loon- en prijsontwikkeling die hierdoor werd bereikt, was een belangrijke voorwaarde voor het succes van de Hartwahrungspolitik. De kern werd gevormd door de Paritätische Kommission für Lohn- und Preisfrage, die op basis van volledige vrijwilligheid en zonder rechtspersonelijkheid of speciale wettelijke basis lonen en prijzen controleert. Een belangrijke ondercommissie is de Beirat für Wirtschafts- und Sozialfragen, die voor de wetenschappelij-

ke onderbouwing van het beleid zorgt. Volgens Fürstenburg stoelt de sanctionerende macht van de Kommission volledig op de persoonlijke autoriteit van haar leden en is zij haast onbetwist, omdat zowel werkgeversorganisaties als vakbonden sterk gecentraliseerd zijn en de werknemers een hoge organisatiegraad hebben⁵. De Bondskanselier, de economische ministers en de sociale partners bespreken sociaal-economische problemen die ook verder gaan dan louter de prijs- en inkomenspolitieke vraagstukken en proberen via eenstemmigheid tot een oplossing te komen. Het consensussysteem van de Sozialpartnerschaft gaat nog veel verder dan de invloedssfeer van de Paritätische Kommission en is van toepassing in talrijke andere instituties⁶. Ook het geringe aantal stakingsuren behoort tot de belangrijkste verworvenheden van dit systeem.

Omwenteling

De praktijk van het austro-keynesianisme zoals dat zich sinds 1970 onder de opeenvolgende SPÖ-regeringen heeft ontwikkeld, is vooral na de tweede oliecrisis van 1979 aan kritiek bloot komen te staan. De grootste oppositiepartij, de ÖVP, wees er al in 1981 op dat het austro-keynesianisme heeft geleid tot groeiende begrotingstekorten, een snel oplopende berg aan staatsschulden, een aanhoudend negatieve lopende rekening, hoge belastingdruk en een verslechterende vermogenspositie van de bedrijven⁷.

Politiek belangrijker was echter dat vanaf 1982 de economische groei duidelijk afnam en dat de werkloosheid naar een voor Oostenrijkse begrippen zeer hoog niveau steeg: van 3,7% van de beroepsbevolking in 1982 naar 5,6% in 1987 (5,3% in 1988). De Europese groeivertraging na de tweede oliecrisis had in Oostenrijk ook een duidelijk structurele component. Met name de overheidsdruk op de groot-schalige staatsindustrieën werkte structuurconserverend. Hierdoor bleef deze sector te veel drijven op de energie-intensieve verwerking van grondstoffen en werd de technologische vernieuwing van het productieapparaat vertraagd. In figuur 2 is zichtbaar dat Oostenrijk na 1980 vooral wat betreft werkloosheid en economische groei slechter presteerde.

Deze groeivertraging was een belangrijke oorzaak van het toenemen van de werkloosheid. Daarnaast volgden de arbeidskosten en de vraag naar arbeid (dank zij de Sozialpartnerschaft) met aanzienlijke vertraging het toenemende verlies aan winstgevendheid in het bedrijfsleven tussen 1977 en 1981. Als gevolg hiervan is de uitstoting van niet-winstgevende arbeid en kapitaal in Oostenrijk een betrekkelijk recente gebeurtenis⁸.

Het traditionele antwoord op deze ontwikkeling – een expansief begrotingsbeleid en 'labour hoarding' in de staatsondernemingen – kon steeds moeilijker worden toegepast vanwege de groeiende begrotingstekorten. In de eerste plaats werd de groeiende kloof tussen de tekorten van Oostenrijk en die van de Bondsrepubliek gezien als een potentiële bedreiging voor de harde schilling op de middellange termijn. Bij ongewijzigd beleid zou het federale begrotingstekort stijgen van 5% van het bbp in 1987 tot 9% in 1992.

4. Kortweg te beschrijven als 'lieber Staatsschulden als Arbeitslose', J. Farnleitner, Neuorientierung der österreichischen Wirtschaftspolitik, in: *Die Erste österreichische Spar-Casse-Bank, Wende oder Weichenstellung? Die Halbzeit der Koalitionsregierung – ein Resümee(!)*, oktober 1988, blz. 13.

5. F. Fürstenburg, De pragmatische harmonie van de 'Sozialpartnerschaft'. Enkele kenmerken van de arbeidsverhoudingen in Oostenrijk, *ESB*, 13 augustus 1980, blz. 888.

6. E. Nowotny, Institutionen und Entscheidungsstrukturen in der österreichischen Wirtschaftspolitik, in: H. Abele e. a., op.cit. blz. 124.

7. W. Schüssel, Zu der wirtschaftspolitischen Positionen der Österreichischen Volkspartei (ÖVP), in: H. Abele et. al., op.cit., blz. 146.

8. OESO, *Economic survey Austria 1987/1988*, blz. 14, blz. 52.

Tabel 1. Federale overheidsschuld en schuldendienst

	1973	1979	1982	1986	1990 ^a
Totale schuld/BBP-ratio	10,4	25,1	30,0	43,1	70
Rentebetalingen in % van belastinginkomsten	4,9	11,7	15,7	19,4	30

a. Bij ongewijzigd beleid.

Bron: OESO, *Economic survey Austria 1987/1988*.

In de tweede plaats begonnen de rentelasten op de federale schuld andere overheidsuitgaven te verdringen. Bij extrapolatie van de trend zouden de rentebetalingen stijgen tot bijna 1/3 van de belastinginkomsten in 1990. In tabel 1 staan de extrapolaties van de rentebetalingen en de schuld-bbp-verhouding zoals die begin 1987 bij de regering bekend waren.

Hoewel de Oostenrijkse werkloosheids- en begrotingscijfers zeker niet tot de ongunstigste van Europa behoren, was de geschetste trend voldoende om een omwenteling in het economische beleid uit te lokken.

Grote coalitie

Begin 1987 werd een regering gevormd die voor het eerst sinds 21 jaar weer bestond uit de twee grote partijen: de SPÖ en de ÖVP. In het regeerakkoord van 16 januari 1987 hebben de twee partijen een groot aantal terreinen aangegeven waarop een drastische beleidsomgeving zou moeten plaatsvinden. Als hoofdpogave stelde de regering zich ten doel het netto overheidstekort terug te dringen tot 2,5 procent van het bbp in 1992 en de structurele problemen in de industrie op te lossen, met name bij de staatsbedrijven. Daarnaast stonden onder andere veranderingen op het programma betreffende de competentieverdeling tussen regionale bestuurslichamen, een grotere prioriteit voor het milieu in het economische beleid en een heroriëntering van het landbouwbeleid.

Door middel van een meer aanbod-georiënteerde benadering moet de Oostenrijkse concurrentiepositie in de wereld worden verbeterd. Inmiddels zijn de belangrijkste elementen van deze beleidsrevolutie geëffectueerd:

- per 1 januari 1989 is een *belastinghervorming* doorgevoerd: de marginale belastingtarieven zijn verlaagd (het hoogste tarief van 62 naar 50% en het laagste van 21 naar 10%); het aantal belastingen is teruggebracht van 10 naar 5; talrijke aftrekposten zijn afgeschaft; de vier vennootschapstarieven van tussen de 30 en 55% werden omgezet in een tarief van 30%; de versnelde afschrijvingsmogelijkheden voor kapitaalgoederen zijn afgeschaft; de bronbelasting op kapitaalinkomsten werd verhoogd van 20 naar 25%, met uitgebreide uitzonderingen voor niet-ingezetenen, enzovoort;
- de *sanering en herstructurering* van de staatsindustrieën binnen de Österreichische Industrieholding AG (ÖIAG) is voortgezet: behalve een vermindering van het aantal arbeidsplaatsen zijn de meer dan 350 ÖIAG-bedrijven nu onder 7 functionele holdings gehergroepeerd die een duidelijke eigen verantwoordelijkheid voor de ondernemingen scheppen, internationalisatie van de activiteiten vergemakkelijken en politieke bemoeienis met de bedrijfsvoering verminderen. Daarnaast is de weg vrijgemaakt voor (49%-)privatisering. De opbrengst van deze privatiseringsoperaties sinds 1987 bedraagt Sch. 23 mrd.;
- voor *beheersing van de uitgaven* zijn in de begrotingen voor 1988 en 1989 ook aanzetten gegeven: de toeneming van alle bestedingscategorieën (met uitzondering van de schuldendienstbetalingen) is vertraagd. Geholpen door

een zeer voorspoedige conjunctuur kon het federale begrotingstekort worden teruggedrongen van 4,7% van het bbp in 1987 tot 4,2% in 1988. Het tekort moet in 1989 dalen tot 4%, maar de regering rekent hierbij sterk op een geplande verviervoudiging van de privatiseringsopbrengsten en voortzetting van de hoge economische groei.

De moeilijkste taak lijkt de regering nog voor de boeg te hebben: een ombuiging van de stijgende trend van de uitgaven aan sociale zekerheid. Met name de financiering van de niet door premies gedekte pensioenuitgaven dreigt een grote last voor het budget te worden: in de eerste helft van dit decennium was deze post al verantwoordelijk voor bijna de helft van de groei van het aandeel van de overheidssector in het nationaal inkomen⁹.

De vooruitgang op het gebied van deregulering en vermindering van subsidies is tot nu toe bescheiden geweest.

De harde-schillingpolitiek zal een belangrijke rol blijven spelen in het nieuwe Oostenrijkse beleid. Binnenlandse loon- en prijsmatiging met behulp van de instituties van de Sozialpartnerschaft blijft daarbij noodzakelijk.

EVA-landen

Het tempo waarin de afbraak van het austro-keynesiaanse systeem plaatsvindt, wordt sterk beïnvloed door het voornemen van de EG om tot een echte interne markt te komen. Sterker nog dan andere niet-EG-landen zijn de relatief kleine economieën van de EVA (Oostenrijk, Zwitserland, Noorwegen, Zweden, Finland en IJsland) bevreesd voor de gevolgen van een 'fort Europa': als groep zijn de EVA-landen immers de belangrijkste handelspartners van de EG, bijna even groot als de VS en Japan samen¹⁰.

Senti noemt een aantal ontwikkelingen die bepalend lijken voor de huidige internationale handelsbetrekkingen en in het nadeel van kleine landen, i. c. de EVA-landen, uitpakken¹¹.

Allereerst spelen *innovatie en schaalvoordelen* nu een veel belangrijker rol als oorzaken van internationale handel. Op het gebied van onderzoek en ontwikkeling lijken de (middelgrote bedrijven in de) kleine landen relatief succesvol te kunnen opereren. Wat betreft de kostenbesparende massaproductie stuiten zij echter op de relatief enge grenzen van hun kleine markten.

Verder zijn grote landen en landengroepen met een groot aandeel in de wereldhandel beter in staat hun macht te doen gelden tegenover kleine landen die zeer afhankelijk zijn van de buitenlandse handel. De uitbreidingen van de EG zijn bovendien voor een deel ten koste gegaan van de EVA (Groot-Brittannië en Denemarken in 1973, Portugal in 1986).

Daarnaast zorgt *het groeiende protectionisme* van de VS en de EG ervoor dat het begrip reciprociteit in het handelsverkeer een geheel nieuwe betekenis krijgt: de eigen export naar andere landen mag niet slechter, respectievelijk niet anders behandeld worden dan de invoer uit die landen naar het eigen land. Evenzo wordt het fundamentele GATT-principe van de meest-begunstigde natie door de grote handelsblokken steeds meer vervangen door selectieve beschermingsmaatregelen, "indien de getroffen landen daarmee instemmen" (consensual selectivity).

Ten slotte worden de kleine landen ook benadeeld door de tendens om zaken eerder via bilaterale/sectorale benaderingen te regelen in plaats van via multilaterale afspraken.

9. OESO, *Economic survey Austria 1988/1989*, Annex II, tabel 4.
10. Voor een uitgebreide bespreking van de Oostenrijkse handel met de EG: F. Breuss, J. Stankovsky, *Österreich und der EG-Binnenmarkt*, Wenen, 1988, hoofdstuk 3.

11. R. Senti, *Ausbau der Beziehungen EFTA-EG aus der Sicht der EFTA-Staaten*, in: R. Rack (red.), *30 Jahre danach: Neue Perspektiven für die Beziehungen der EFTA-Staaten zur Europäischen Gemeinschaft*, Baden-Baden, 1987, blz. 46-51.

- Vertaald naar de Europese verhoudingen kunnen de EVA-landen op drie manieren op deze ontwikkelingen reageren:
- door afspraken te maken tussen de gemeenschap en de individuele EVA-landen, de huidige praktijk van overleg tussen de twee groepen;
 - door afspraken te maken tussen de EG en de EVA-landen als groep op basis van wederkerigheid. Deze optie heeft onlangs meer de aandacht getrokken door de opmerkingen van de voorzitter van de Europese Commissie Delors dat de EVA zich moet ontwikkelen tot een associatie met gemeenschappelijke organen met beslissingsbevoegdheid ten einde met één stem met de EG te kunnen onderhandelen. Het streven naar een dynamische Europese Economische Ruimte van de 18 staten – overigens een begrip zonder zakelijke invulling – zoals in april 1984 in Luxemburg overeen gekomen, zou dan veel krachtiger ter hand kunnen worden genomen. De herziening van de 'treaty making power' van de EVA en de omvorming van vrijhandelszone tot douane-unie zijn door de huidige voorzitter van de organisatie, de Noorse premier Brundlandt, op de top van regeringsleiders in Oslo op 16 maart tot belangrijkste discussiepunten gemaakt. Vooralsnog lijkt evenwel met name door het verzet van Zwitserland geen wijziging van de uitgangspunten van de organisatie in het verschiet te liggen;
 - door de EVA-landen kan autonoom besloten worden de gemeenschapsbesluiten zoveel mogelijk na te volgen. Oostenrijk heeft al blijk gegeven hierin zeer ver te willen gaan: er bestaat al een 'EG-Konformitätsklausel', die inhoudt dat van alle nieuw voorgestelde wetten bekend moet zijn in hoeverre deze verenigbaar zijn met de EG-regels. Maar ook voor de andere EVA-landen lijkt eenzijdige aanpassing niet te vermijden: "(...) without rather radical changes in the domestic policies of the EFTA countries in order to adjust to developments in the Community's internal market, it seems unlikely that EFTA exports will be able to escape greater discrimination within the EC, and EFTA countries will slide down the Community's pyramid of trade privileges"¹².

Het is opvallend dat in een periode dat in de EG naar aanleiding van het Delors-rapport de kwestie van de soevereiniteit van de lidstaten volop in discussie is gekomen, er tegelijkertijd een groep niet-EG-landen is die zich gedwongen ziet zich eenzijdig aan te passen aan de EG-normen.

Het als lidstaat kunnen meepraten over de beslissingen die in Brussel worden genomen en daarvoor eventueel een veto uitspreken, is zeker een element dat meespeelt in een Oostenrijkse aanvraag voor het EG-lidmaatschap. De commissie-Scheich die in 1988 aan de Bondsregering adviseerde over de Europese integratie concludeerde dat wetten eenvoudig zijn aan te passen maar dat daarmee het doel, deelnemen aan de dynamiek van de interne markt, niet wordt bereikt.

Oostenrijk: tweede poging

De conclusie in talloze studies betreffende de vraag hoe Oostenrijk het meeste kan profiteren van de Europese interne markt is bijna eensluidend: "In der Theorie führen 'einige Wegen nach Brüssel', in der Praxis wahrscheinlich nur einer: Die Aufnahme als Vollmitglied in die EG!"¹³.

In de jaren zestig verkeerde Oostenrijk al in een vergevorderd onderhandelingsstadium met de EG. Naar aanleiding van een aantal bomaanslagen in Zuid-Tirol sprak Italië in juni 1967 een (halfjaar durend) veto uit over de voortgang van de besprekingen. Uiteindelijk werd in 1972 een vrijhandelsakkoord voor industriegoederen gesloten. In de onderhandelingen over het lidmaatschap in de jaren 1963-1967 had Oos-

tenrijk overigens een aantal belangrijke uitzonderingen op de geldende EG-regels weten te bedingen, onder meer ten aanzien van de handel met Oost-Europa. Dergelijke uitzonderingsbepalingen zouden nu ondenkbaar zijn¹⁴.

Het grootste struikelblok voor een honorering van een aanvraag voor het lidmaatschap nu is 's lands zelfgekozen 'eeuwigdurende' neutraliteit. Artikel 4 van het Staatsverdrag van 27 mei 1955 verbiedt de aansluiting bij de Bondsrepubliek. Omdat de BRD binnen de EG geen monopoliepositie inneemt hoeft dit echter geen bezwaar voor toetreding te zijn. Een dergelijk bezwaar komt wel voort uit de met het Staatsverdrag samenhangende Bundesverfassungsgesetz van oktober van hetzelfde jaar aangaande de neutraliteit van Oostenrijk, die bijdroeg aan de opheffing van de bezetting door de vier geallieerde legers.

Tot nu toe heeft de Oostenrijkse flirt met de EG geen duidelijke afkeuring van de Sovjetunie teweeggebracht, hetgeen evenwel niet hetzelfde is als een volmondige instemming. De toenadering tussen de EG en de COMECON/Sovjetunie en de opmerkingen van partijleider Gorbatsjov over het 'gemeenschappelijke Europese huis' hebben de Oostenrijkse regering echter gestimuleerd om op de ingeslagen weg door te gaan.

Wat blijft is het neutraliteitsvoorbehoud waarmee Wenen naar de EG wil stappen, zich daarbij beroepend op de mogelijkheden die het Verdrag van Rome zou bieden, en ook wijzend op de neutrale status van Ierland in de EG. In het woordenspel dat zich de afgelopen jaren heeft afgespeeld tussen de Oostenrijkse regering en de Europese Commissie, is door laatstgenoemde steeds gesteld dat toetreding betekent: *aanvaarding van het economische en politieke acquis*. Bovendien heeft de Commissie duidelijk gemaakt dat een aanvraag pas na de voltooiing van de interne markt, dus in elk geval na 1992, behandeld zal worden.

In een 'Positionspapier' uit april jl. van de SPÖ is een formulering gevonden waarmee Oostenrijk waarschijnlijk naar Brussel gaat: "De eventuele Oostenrijkse aanvraag van het lidmaatschap *stelt de EG voor de vraag* (curs. F.J.B.) of zij bereid is Oostenrijk per verdrag die vrije ruimten te verzekeren, die het toestaan dat wij onze politieke functie als eeuwigdurende neutrale staat zelfs dan uitoefenen wanneer de EG tijdelijk of principieel een andere weg wil gaan dan Oostenrijk".

Slot

Oostenrijk zal als toekomstig lid een nettobetaler worden aan de Gemeenschap in de orde van grootte van 0 à 6,5 miljard Schilling per jaar (0 à 0,2 % van het bbp) afhankelijk van de gemaakte veronderstellingen met betrekking tot de landbouwsubsidies uit Brussel¹⁵. De voordelen voor de Oostenrijkse economie als gevolg van dynamische welvaartseffecten zijn echter veel groter. Breuss en Stankovsky berekenen deze op 4,5% van het bbp¹⁶.

Een Oostenrijkse aanvraag voor het EG-lidmaatschap zal op economisch gebied relatief weinig problemen opleveren. De discussie zal in de eerste fase dan ook vooral over het politieke aspect gaan. Lang voor de uitkomst van de discussie over de aanvraag zal echter het typische austro-keynesiaanse beleid al een zachte dood zijn gestorven.

Franke Burink

12. C. Hamilton, Protectionism and European economic integration, *EFTA Bulletin*, nr. 4, jg. XXXVIII, okt.-dec. 1987, blz. 6.

13. W. Kuntner, *Europa 2000*, Rahmenbedingungen für eine österreichische Integrationspolitik, Lochau bei Bregenz, 1989, blz. 7.

14. Breuss en Stankovsky, op.cit. blz. 40-41.

15. Idem, hoofdstuk 7.1.4. De Bundeskammer komt uit op Sch. 6 à 8 mrd. per jaar, *Die Presse*, 9 juni 1988.

16. Breuss en Stankovsky, op.cit., blz. 170, tabel 36.